

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ SOCIAL PHILOSOPHY AND PHILOSOPHY OF HISTORY

УДК 004:599.89-004.922+004:572

DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2023-16-93-01>

ПРОБЛЕМА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ ТРАНСГУМАНІЗМУ: МЕТОДОЛОГІЯ ЦИФРОВОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

ВАЛЕНТИНА, ВОРОНКОВА¹
ВІТАЛІНА, НІКІТЕНКО²

Анотація

В статті зроблено спробу проаналізувати проблему трансформації людини у контексті трансгуманізму та методології цифрової антропології. Дана концепція включає концепцію кіборга та пов'язану з нею проблематику інтернет-антропології. В інформаційному суспільстві відбулася зміна парадигми реконструкції людської суб'єктивності, в контексті якого на передній план вийшов кіборг як "cybernetic organism". Метою дослідження є концептуалізація трансформації людини у контексті трансгуманізму та методології цифрової антропології. **Об'єктом дослідження** є трансформація людини як соціального феномена у контексті трансгуманізму. **Предметом дослідження** метаантропологічний дискурс (методологія) трансформації людини у концепції трансгуманізму. Ми доповнюємо поняття метаантропології Назипа Віленовича Хамітова поняттям цифрової антропології, яка є актуальною для XXI сторіччя. Більшість антропологів, які використовують термін «цифрова антропологія», мають на увазі саме онлайн та інтернет-технології. Більш широке вивчення технологій та міжособистісних відносин може відноситися до інших областей антропологічних досліджень, таких як антропологія кіборгів. Мережевий антропологічний дискурс – це застосування традиційних етнографічних методів дослідження у контексті інформаційного суспільства, яке переміщує поле дослідження з офлайн в онлайн, опосередкованого Інтернетом. Метафора кіборга пропонує новий спосіб розуміння онтології людини. У результаті проведеного дослідження проаналізовано проблеми трансформації людини у контексті трансгуманізму; виявлено антропологічний образ кіборга як пост-людини, наділеної «кібернетичним організмом»; розкрито особливості цифрової (кіборг-антропології, інтернет-антропології) антропології як складових метаантропології; 4) представлено характеристику нової суб'єктивності гібридної людини у постмодерністському дискурсі. Зіткнення з кіборгізацією людей може стати ключем до розуміння реконструкції людської суб'єктивності та відповідних соціальних і культурних змін в інформаційну епоху. Використання концепції кіборг-антропології може поглибити розуміння метаантропології та антропологічної спільноти як нової наукової парадигми, про яку мріяв Томас Кун.

Ключові слова: трансформація людини, трансгуманізм, кіборги, цифрова антропологія, кіберг-антропологія.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Концептуалізація трансформації людини у контексті трансгуманізму та методології цифрової антропології включає концепцію кіборга та пов'язану з нею проблематику цифрової (інтернет) антропології. Вперше це поняття було запропоновано як технічне поняття у відповідь на проблему виживання космонавтів у космосі, пізніше

стало онтологічною метафорою. Походження терміну «кіборг», що стирають кордони між людиною та машиною та викликають роздуми про людську суб'єктивність, походить від кібернетики, яка розуміє людину як «термінал прийому та обробки інформації» або «вузол інформаційної мережі». У результаті кіборги здебільшого представлені як відкриті вузли або мережі, утворені «з'єднанням людей і об'єктів». Сфера застосування метафори кіборга пов'язана із зміною парадигми, пов'язаної з інтелектуальним виробництвом. Антропологічне і метаантропологічне мислення суб'єктивності людини й машини розгортається у сучасній парадигмі антропології кіборга. Завдяки постійному вдосконаленню Інтернет-інфраструктури та Інтернет-термінального обладнання, комп'ютери та смартфони, що керуються складними зовнішніми факторами, модель

Corresponding author:

¹ Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: valentinavoronkova236@gmail.com

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-0719-1546>

² Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: vitalina2006@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

«Інтернет +», проникли в усі сфери життєдіяльності людини, завдяки чому інформатизація суспільства все глибшою. Інтернет-революція сприяє поширенню глобального стилю життя у контексті нового постмодерного світу, у якому фізичний та інформаційний простір накладаються та змішуються, а людська та машинна діяльність взаємодіють і зближуються. Таким чином, концепція кіборга засвідчила про трансформацію людини, яка відбувається в інформаційному і постінформаційному суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Філософська антропологія, метаантропологія чи цифрова антропологія є необхідною для аналізу цифрового суспільства, в основі якої умови, які засвідчили про появу нового феномена людини кіборга та «суспільства кіборгів». Мимо цих процесів осторонь не залишатися і антропологія. Використання концепції кіборг-антропології, яку ми використовуємо, може поглибити розуміння антропологічної наукової спільноти, зокрема метаантропологічного дискурсу, започаткованого Н. В. Хамітовим. Ми спираємося на роботи Н. В. Хамітова і доповнюємо поняття метаантропології поняттям цифрової антропології, яка виявилася актуальною для XXI сторіччя. Визнано, що більшість антропологів, які використовують термін «цифрова антропологія», мають на увазі саме онлайн та інтернет-технології. Більш широке вивчення технологій та міжособистісних відносин може відноситися до інших областей антропологічних досліджень, таких як антропологія кіборгів. Група цифрової антропології (DANG) класифікується за інтересами Американської антропологічної асоціації. Місія DANG включає сприяння використанню цифрових технологій як інструментів для антропологічних досліджень, заохочення антропологів до використання цифрових платформ для обміну дослідженнями та надання рекомендацій про те, як антропологісти можуть вивчати цифрові спільноти. Спираючись на дослідження Назіпа Віленовича Хамітова та Світлани Анатоліївни Крилової, зокрема на роботу «Феномен філософської публіцистики та соціокультурна відкритість академічної освіти і науки», ми намагалися приєднатися до публічної філософії, в основі якої філософія, яка знайшла можливість свого поширення й відкритого звучання у суспільстві. До цієї теми ми залучили обговорення концепції

«антропології кіборгів» у сучасному контексті, щоб розпочати подальше її дослідження. У демократичному суспільстві – академічна відкритість можлива лише у публічній дискусії, живому просторі дискурсу, який виходить за межі академічної спільноти і є міждисциплінарним дискурсом, долаючи різні симулякри і симуляції (Бодрійяр, 2004). Тому погоджуємося з тим, що філософська публіцистика – це сфера духовної творчості, в якій вічні світоглядні проблеми постають у актуальному суспільному контексті і формується наукова спільнота філософської антропології як метаантропології у контексті метатеорії соціогуманітарного знання, філософії буденного, граничного та метаграничного буття (Хамітов, 2015).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Мета та формування цілей статті (постановка завдання)

Метою дослідження є концептуалізація проблем трансформації людини у концепції трансгуманізму та методології цифрової антропології. **Завдання дослідження:** 1) проаналізувати проблеми трансформації людини у контексті трансгуманізму; 2) виявити антропологічний образ кіборга як пост-людини, наділеної «кібернетичним організмом»; 3) розкрити особливості кіборг-антропології, інтернет-антропології, цифрової антропології як складових метаантропології; 4) дати характеристику нової суб'єктивності гібридної людини в постмодерністському дискурсі. **Об'єктом дослідження** є трансформація людини як соціального феномена у концепції трансгуманізму. **Предметом дослідження** є цифрова антропологія трансформації людини у концепції трансгуманізму. **Методологія дослідження.** Кіберпростір сам по собі є «польовим» майданчиком для антропологів, здатних спостерігати, аналізувати та інтерпретувати соціокультурні явища, що відбуваються в будь-якому цифровому суспільстві (Воронкова, Нікітенко, 2022). Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: спільноти, створені за допомогою цифрових технологій, є набором соціальних норм, звичаїв, традицій, колективних спогадів, підсвідомого і надсвідомого. Габрієлла Коулман провела етнографічне дослідження у спільноті розробників програмного забезпечення Debian та у мережі хакерів Anonymouse. Ненсі Мауро-Фрауд проводить етнографічні польові дослідження у галузі обчислювального мистецтва та комп'ютерних

субкультур, вивчає проблеми феміністської спільноти веб-серверів. Антропологічні дослідження допомагають дизайнерам адаптувати та вдосконалювати технології. Австралійський антрополог Женев'єва Белл провела широке дослідження щодо Intel, розкриваючи підхід компанії до технологій, користувачів і ринків. Цифрові антрополози, які вивчають онлайн-спільноти, використовують традиційні антропологічні методи дослідження. Вони беруть участь в онлайн-спільнотах, щоб дізнатися про звички та світогляд, підтверджують спостереження за допомогою особистих інтерв'ю, історичних досліджень та кількісних даних. Антрополози зосередили свої дослідження також на даних, зібраних веб-сайтами та серверами. З методологічної точки зору існують розбіжності щодо того, чи можуть дослідження проводитися лише онлайн чи їх можна здійснити шляхом поєднання онлайн- та офлайн-досліджень. Том Белльсторфф, який протягом трьох років проводив дослідження як аватар у віртуальному світі Second Life, відмічає, що дослідження повинно проводитися лише онлайн, Деніел Міллер, що етнографічні дослідження не повинні унеможлиблювати розуміння життя суб'єктів поза Інтернетом. Дослідження місця людини у Всесвіті, згідно М. Шелера, а сьогодні у Метавсесвіті, займає центральне місце у дослідженнях антропологів (Шелер М., 2009).

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів

1. Проблема трансформації людини у контексті трансгуманізму

Трансформація людини у контексті трансгуманізму спричинила зміну парадигми інтелектуального виробництва, що принесло нові можливості та виклики для розвитку філософського дискурсу метаантропології (Н. Хамітов), продовженої цифровою антропологією (В. Воронкова, В. Нікітенко). Засвідчено, що останнім часом були проведені важливі вітчизняні антропологічні дослідження та дискусії в цій галузі, проведені конференції, зокрема Н. Хамітовим та С. Криловою, які започаткували метаантропологічний дискурс, що викликав певний резонанс у філософських колах наукової спільноти. Ми намагаємося у своєму дослідженні поглибити метаантропологічний дискурс у напрямі до «інтернет-антропології». Загалом, різні сучасні дослідження зосереджені на класичних теоретичних питаннях інформаційного суспільства, вико-

ристовують аналіз Інтернет-спільнот, сформованими на основі певних можливостей як польові дослідження. Крім того, проблеми кіберпростору знаходяться в більш широкому контексті макросоціальної трансформації, так як укорінені в технологічній революції. Остання поглиблюється з кожним днем, а зв'язок між людиною, суспільством і технологіями стає все тіснішим. Трансцендентальна людська суб'єктивність укорінена у соціальній та культурній трансформації сучасного світу – від індустріалізації до постіндустріалізації, від модерну до постмодерну, від людського суспільства до постлюдського суспільства. Цифрова антропологія виступає як міждисциплінарні і тому поглиблює дослідження у сферах науки, технології, суспільства (STS), метаантропології (Свириденко, 2014).

2. Антропологічний образ кіборга як пост-людини, наділеної «кібернетичним організмом»

В основі цифрової (інтернет, кібор-антропології) антропології поняття «кіборг», що бере початок з аерокосмічної техніки, потім розвивається до метафори суб'єктивності. Вона започатковує кіборг-антропологію з відповідними їй характеристиками та вводить її у сучасну парадигму антропологічного інтелектуального виробництва. Даний термін походить від американської індустрії дослідження космосу в середині 20 століття. Манфред Клайнс і Натан Клайн у журналі «Астронавтика» (1960) визначили кіборга як «екзогенно розширений і організований комплекс, який функціонує як несвідома інтегрована гомеостатична система». Кіборг включає комплекс біомашин, утворених шляхом «злиття» організму з машиною. У 1985 році Донна Гаравей опублікувала знаковий «Маніфест кіборгів», який викликала резонанс у галузі гуманітарних та соціальних наук. У своєму постмодерністському дослідженні Гаравей визначає кіборга як «гібрид» машини та організму, стираючи межі між машиною та організмом, у результаті чого технології перетворюють кожного на кіборга, що сприяє формуванню онтології людства. Ораз кіборга формує нову ідентичність, яка може спричинити фундаментальні зміни і створити можливість формування нової солідарності. На думку Гаравей, кіборг не має нічого спільного з тим, чи є в тілі імпланти, чи немає, він демонструє новий смисл суб'єктивності. Ця нова метафора суб'єктивності, яка виходить за рамки взаємодії між людиною та машиною, передбачає

глибоке розуміння низки людських концепцій. – «Я/інший», «Розум/тіло», «Культура/природа», «чоловік/жінка». Таким чином, кіборг поступово перетворюється з суто технічної концепції на метафору суб'єктивності з філософським підтекстом злиття кордонів. Технічні виміри «самоврівноваженості» та «несвідомості» зникли, а онтологічне та антропологічне підґрунтя стало ключем до кіборгів. Еволюцію концепції кіборга від аерокосмічної технології до предметної метафори вчені назвали «біфуркацією кіборга». Створюється образ кіборга, який виступає як суб'єкт трансгуманізму, включає суб'єктивність, штучно сконструйовану, у якій зв'язок між суб'єктом і об'єктом існує апіорі. Філософія тлумачить визначення кіборгів як продукт фізичної комбінації «напівлюдини і напівмашини», але незалежно від того, наскільки тісні стосунки між людьми та інструментами, незалежно від того, імплантована машина в людське тіло, чи ні, існує межа між людиною та машиною, між природним та штучним чи ні. Цифрова антропологія конструює ідентичність кіборга машинно-органічного гібрида, що є суб'єктом дослідження. Шеррі Теркл вважає, що поєднання індивідів і комунікаційних пристроїв, таких як смартфони, перетворює кожного на кіборга, так як людина безперервно існує в Інтернеті. Концепція кіборга кидає виклик суб'єктивній ідентичності людей згідно розуміння з гуманістичною традицією. Однобоке розуміння кіборга як фізичної інтеграції людини та високих технологій повертає концепцію кіборга до технічного дизайну як аерокосмічної техніки. Вінер вважає, що в машинах як «живих» організамах питання «комунікації, контролю та механіки по суті з'єднані, тому людину слід розуміти як кібернетичного суб'єкта, приймачів інформації, терміналів обробки або вузлів інформаційної мережі. Кіборг – це абстракція людської природи, яка завершує деконструкцію трансгуманізму.

Метафора кіборга пропонує новий спосіб розуміння онтології людини. Відображаючи людську суб'єктивність, метафора кіборга переглядає розуміння всіх соціальних процесів, у яких беруть участь люди. Починаючи з 21-го століття, інформаційні та комунікаційні технології розвивалися з дивовижною швидкістю та мали глибокий вплив на життя людини. Завдяки останнім досягненням у розробці та застосуванні передових інформаційних і комунікаційних технологій, таких як штучний

інтелект (ШІ), мобільний Інтернет, все більш досконалі кібернетичні машини можна порівняти з кібернетичними суб'єктами. У результаті цифрова антропологія довела, що інновації та прогрес значно змінили існуючу ситуацію, коли суб'єктом суспільства стає кіборг. Таким чином, термін кіборг походить із кібернетики. Харауей визначає онтологію кіборга в «Маніфесті кіборга» як кібернетичний організм, гібрид машини та організму, істота соціальної реальності, а також істота вигадки. Ця концепція кіборга в теоріях Харауея руйнує жорсткі кордони, що відокремлюють «людини» від «тварини», «людини» від «машини» і «фізичної» від «нефізичної», і тим більше підриває всю міфологію. «Нація і раса, стать і клас, природа і штучність, духовність і тіло, органічне і неорганічне, винайдене самою людиною, виникає зі складних ситуацій науки, технології, політики, економіки та етики, що переплітаються, ототожнення з генетично модифікованими істотами. За словами Харауея, кожен із нас – кіборг, оскільки ми щодня змішуємося з технологіями, тоді як технологія та людське тіло інтегрують одне одного (Фюрст М., Тринкс Ю., 2020).

3. Особливості цифрової (кіборг, інтернет-антропології) як новітніх форм метаантропології

В умовах трансформації інформаційної ери основне завдання кіборг-антропології – це розуміння нової суб'єктивності людини у постмодерністських вимірах, що виступає ще й образом гібридної людини. Цифрова антропологія аналізує бінарні поняття – люди-речі, всередині-ззовні, природа-штучне, суб'єкт-об'єкт у сучасному культурному розумінні, визначаючи формування нових гібридних відносин. У цьому контексті організація, що складається з індивідуумів-кіборгів, розуміється як мережева система, яка може бути абстрагованою, вимірною та контрольованою за допомогою «даних» будь-то на індивідуальному чи соціальному рівні, виявляючи проблеми ідентичності (Фукуяма Ф., 2020). Метафора кіборга може пояснити та відобразити вищезгаданий процес, використати «інформацію» як вісь, відкрити відправну точку теоретичного аналізу відносин людини та об'єкта, в основі якої дихотомія механізму функціонування сучасного суспільства. У цьому сенсі науковці визнають не лише різноманітні сучасні явища, пов'язані з інформаційно-комунікаційними технологіями, алгоритмами штучного інтелекту, пов'язаних

мобільними Інтернет-пристроями. Онтологія кіборга та пов'язані з нею соціальні механізми знаходяться в центрі аналізу цифрової антропології. На дослідницькій стадії антропологічних досліджень вченим все ще потрібно зосередитися на аналізі актуальних проблем філософської антропології від теоретичного до практичного повороту (Хамітов, 2018). Кіборг-антропологія проводить етнографічні дослідження щодо розвитку та процесу високотехнологічних технологій, які можуть сприяти трансформації сучасного суспільства та культури. Увійшовши в суспільство, кіборги інтенсивно взаємодіють з іншими елементами та викликають соціальні та культурні ланцюгові реакції. Можна привести приклади досліджень Е. Габріелли Коулман про хакерів, участь у русі вільного програмного забезпечення з відкритим кодом (FOSS), дослідження Ніколь Старосельскі щодо підводних комунікаційних кабелів, дослідження в Інтернеті. Зосереджуючись на новому парадигмальному мисленні теорії кіборгів, дослідники не лише зрозуміти зовнішній вигляд і механізм кіборга, з яких компонентів він складається, в якій мірі порівнюється з людським тілом, які принципи закладені у діяльності кіборга. Антропологія кіборгів включає етнографічні дослідження індивідуального мікрожиттєвого досвіду, опосередкованого високотехнологічними технологіями, такими як інформаційно-комунікаційні технології. Метафора кіборга може привнести нове розуміння цієї проблеми. Даний тип дискурсу є важливою дослідницькою проблемою, у контексті якої кіборги, як новий людський суб'єкт із розширеними здібностями, включають нові принципи життя та дії. Цей зміст було досліджено у галузі цифрової антропології, зорема: в етнографічних дослідженнях онлайн-ігор, соціальних медіа, яка відбувається в тісній взаємодії між людьми та інформаційно-комунікаційними технологіями та цифровим життям людей. З точки зору антропології кіборгів, питання кордонів між технікою і людиною в історії людства від минулого до майбутнього є надзвичайно актуальним питанням (Харарі, 2016). Концептуально визначаючи, коли метафора кіборга розуміє людську суб'єктивність як інформаційний термінал або вузол, інформація, згадана тут, набагато ширша, ніж загальноприйнята інформаційна та комунікаційна технологія. За словами Вінера, інформація відноситься до певного роду «вмісту, яким ми обмінюємося із зовнішнім світом, покладаємося на нього, щоб

регулювати себе». Сучасні інформаційно-комунікаційні технології включають частину людського обміну інформацією, тому кіборг-антропологія почанається з питань, пов'язаних з інформаційно-комунікаційними технологіями, поступово розширюється, щоб проникнути в соціальні та культурні зв'язки. Кіборг-антропологія з'єднує системи культурної та біологічної антропології, звернувши увагу на більш широкий спектр обміну інформацією. Вона поєднує інформатику, біологію, медицину, інженерні знання у галузі науки, технологій та суспільства, спираючись на трансформацію людської природи з біологічної природи людини до цифрової. Починаючи з 21-го століття, інформаційні та комунікаційні технології створювалися з дивовижною швидкістю та мали глибокий вплив на життя людини. Завдяки останнім досягненням, розробці та застосуванню передових інформаційних і комунікаційних технологій, таких як штучний інтелект (ШІ) і мобільний Інтернет, все більш досконалі кібернетичні машини можна порівняти як кібернетичні суб'єкти цифрового суспільства. У результаті цифрова антропологія кіборгів отримала подальше смислове і предметне поле для аналізу. Вона демонструє прогрес, який значно змінив існуючу ситуацію. Можна сказати, що вчення про антропологію кіборга в сучасному суспільстві з'явилося вчасно. Воно досліджує внутрішні механізми сучасного цифрового глобального суспільства, що стає дедалі щільнішим, так як виходить за межі відмінностей між національними кордонами та етнічними групами. Кіборг-антропологія спрямована на сприяння культурної антропології, глобальної кіборг-антропології, допомагає розкрити проблеми цифрового суспільства і цифрової людини, яка оволоділа цифровими правами. Кібер-антропологія привертає увагу до нової парадигми «глобального» інтелектуального виробництва, в основі якого нове визначення цифрової людини, що розвиває нове онтологічне розуміння «цифрового», включаючи цифрові права громадянина як вираження цифрових атрибутів, посиляючись на досвід ЄС (Кивлюк, Воронкова, Нікітенко, 2023).

4. Сучасне суспільство як суспільство кіборгів у контексті дискурсу кібер-антропології та трансгуманізму

Постлюдський суб'єкт трансгуманізму – це сукупність різномірних т компонентів, матеріально-інформаційна незалежна сутність, яка постійно конструює та реконструює свої

власні межі», про що описує К. Хейлз у роботі «Як ми стали постлюдством»). Суспільство складається з відносин людини з інформаційними технологіями та комп'ютерами, у цьому новому світі мережеві комп'ютери сприймають, відстежують і записують сьогодні, щоб передбачати майбутнє. Людина, як нещодавній винахід, кидає виклик ролі людини та її свідомої автономії. Постгуманістична світоглядна ситуація розглядає всі людські істоти як активних дійових осіб мережевого суспільства. Поняття «мережа» в теорії ANT має дуже багатий зміст: межі між природою та суспільством, людьми та речами, дійовими особами постійно змінюються, зливаються та реорганізуються у нові гібриди, що становлять вузли мережі. Трансгуманізм (англ. Transhumanism, скорочено H+ або h+) аналогічний людському вдосконаленню, міжнародний культурно-інтелектуальний рух, який підтримує використання науки і техніки для підвищення розумової, фізичної сили, здібностей, подолання небажаних чи непотрібних станів людини, таких як інвалідність, хвороби, біль, старіння та випадкові події. Трансгуманісти досліджують можливості та наслідки розробки та використання технологій збільшення людського потенціалу та інших нових технологій для цієї мети. Крім того, небезпеки та вигоди, які приносять потужні нові технології, зміни в умовах життя людей також перебувають у центрі уваги трансгуманістичного руху. Людське прагнення до удосконалення постлюдських якостей розглядалося завжди в історії людства, тому що люди завжди прагнули розширити свої кордони, будь-то екологічні, географічні чи духовні. Важливим стимулом для формування трансгуманізму стала стаття британського генетика Дж. Б. С. Холдейна під назвою «Дедал: наука і майбутнє» (1923), в якій він обговорює те, як технологічні зміни вплинули на людину. Повне визначення трансгуманізму дав філософ Макс Мор. Всесвітнє суспільство надлюдей було засноване у 1998 році філософами Ніком Бостромом та Девідом Пірсом. Трансгуманізм – це спосіб мислення про майбутнє. Багато трансгуманістів активно стурбовані потенціалом майбутніх технологій та інноваційних соціальних систем для покращення якості життя, прагнуть забезпечити юридичну та політичну рівність усіх людей, усунути вроджені розумові недоліки та фізичні недоліки, покращити умови життя людини.

Трансгуманісти вважають, що досконалий моральний кодекс повинен бути збережений для

розвитку людства та покращення умов життя людей. Завдяки прискореним темпам технологічного розвитку та наукового розуміння людство вступає у зовсім новий етап історії. Найближчим часом зіткнемося з реальною перспективою штучного інтелекту. Трансгуманісти, з іншого боку, визнають, що деякі технології майбутнього можуть завдати величезної шкоди людському життю і навіть поставити під загрозу виживання Всесвіту. Для кожного трансгуманіста прогрес – це коли все більше людей формують себе, своє життя та свої стосунки з іншими відповідно до своїх найглибших цінностей. І це прогрес безпосередньо відбивається на вдосконаленні науки і техніки. Трансгуманісти вважають, що сьогодні можна передбачити остаточне скасування старіння і зробити вибір на користь активних заходів, таких як методи продовження життя.

Висновки

Постгуманізм свідчить про онтологічний аспект зрушення «зростаючої технологізації людини» і «персоніфікації технології» у сторону кіборгізації, що розвивається на межі між людиною і нелюдською істотою, у незавершеності, спрямованій у майбутнє історії. Постлюдина – штучна істота, створена людьми, біолодіна, що виникла завдяки неприродній спадковості, управляється механічно чи електронно, зберігаючи свою біологічну функцію. Кіборг перевершує межі витривалості, інтелекту та життєвої сили людини, долаючи нинішні обмеження і перетворюючись на ідеальну, нескінченну надлюдину. Це технологічна адаптація сходження до безсмертя. Поки віртуальне тіло підключено до Інтернету в просторі кіборга, вважається, що людина існує одночасно у двох видах реальностей, причому не тільки її тіло існує у фізичній сфері, а й її розум взаємодіє з фізичними субстанціями. Втілене постлюдське тіло – це транскордонне тіло. Тіло, взаємно з'єднане з механічними пристроями, викорінює властивий йому антропоцентризм та самообожнювання. Віртуальне тіло містить нескінченну цифрову пластику. Тіло і технологія неминуче переплітаються, стають втіленою сутністю завдяки величезним обсягам даних. Постлюдський суб'єкт – це суб'єкт у русі, суб'єкт у тілі, що розривається, знаходиться в проміжному стані. Таким чином, відмітимо, що в соціально-філософській думці отримав свій розвиток новий науковий напрямок трансгуманізм. Демократичний трансгуманізм – це школа трансгуманізму, яка не лише виступає за законне

використання технологій, що дозволяють людям подолати свої власні обмеження, але виступає за розширення демократії, одночасно захищаючи надлюдські істоти. Трансгуманісти сингулярності зосереджуються на перехідних людських технологіях, які можуть призвести до появи надлюдського інтелекту, таких як інтерфейс мозок-комп'ютер і штучний інтелект. Теоретичний трансгуманізм не має чіткої позиції у напрямку трансгуманістичних досліджень: вивчення меж, потенціалу та наслідків майбутніх траєкторій людського та технологічного розвитку з використанням джерел, отриманих з економіки, теорії ігор, еволюції, теорії ймовірності та теорії ігор. Інтернет-антропологія – новий науковий напрямок XXI століття розвивається у багатьох країнах (Китай, США), поступово почав розвивати цифрову антропологію. Постгуманізм – світогляд, заснований на уявленні, що еволюція

людини не завершена і може бути продовжена в майбутньому. Еволюційний розвиток має призвести до становлення постлюдини – гіпотетичної стадії еволюції людського вигляду, будова та можливості якої стали б відмінними від сучасних людських у результаті активного використання передових технологій перетворення людини. Постгуманізм визнає невід'ємними правами вдосконалення людських можливостей (фізіологічних, інтелектуальних тощо) та досягнення фізичного безсмертя. На відміну від трансгуманізму, під визначенням постгуманізму також розуміється критика класичного гуманізму, що підкреслює зміну ставлення людини до себе, суспільства, навколишнього середовища і технологій, що бурхливо розвиваються, але остаточно різниця між транс- і постгуманізмом не визначена і залишається предметом дискусій (Франкл В., 2016).

Список використаних джерел

- Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. Пер. з фр. В. Ховхун. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.
- Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика : монографія. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. 460 с.
- Кивлюк О. П., Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Цифрові права людини як вираження цифрових атрибутів: соціально-філософське обґрунтування. *Освітній дискурс* : збірник наукових праць / голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : ТОВ « Науково-інформаційне агентство «Наука-технології-інформація». 2023. Випуск 44 (4–6). С. 7–22.
- Свириденко Д. Б. Метаантропологія як методологія дослідження феномена академічної мобільності. *Культура і сучасність*. 2014. № 1. С. 9–13.
- Франкл В. Людина у пошуках справжнього сенсу: психолог у концтаборі / пер. з англ. О. Замойська. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 160 с.
- Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості / пер. з англ. Т. Сахно. Київ : Наш Формат, 2020. 192 с.
- Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / пер. з нім. В. Кебуладзе. 2-е вид. Київ : *Дух і літера*, 2020. 544 с.
- Хамітов Н. В. Філософська антропологія як метаантропологія: метатеорія соціогуманітарного знання і філософія буденного, граничного та метаграничного буття людини. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2015. № 2. С. 27–41.
- Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту : монографія. Київ : КНТ, 2018. 394 с.
- Харарі Ю. Н. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього / пер. з англ. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». 2016. 544 с.
- Хейлз К. Н. Як ми стали постлюдством. Віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці / пер. з англ. Київ : Ніка-Центр, 2013. 426 с. (Серія «Зміна парадигм»).
- Шелер М. Місце людини в Космосі. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. Л. Губерського. Київ : Знання, 2009. С. 261–269.

References

- Baudrillard, J. (2004). *Simulacra and simulation*. Trans. from Fr. V. Khovhun. Kyiv : Solomia Pavlychko Publishing House “Osnovy”. 230.
- Voronkova V. H., Nikitenko V. O. (2022). *Philosophy of digital man and digital society: theory and practice: monograph*. Lviv – Torun : Liha-Pres. 460.
- Kivlyuk, O. P., Voronkova, V. H., Nikitenko, V. O. Digital human rights as an expression of digital attributes: socio-philosophical rationale. *Educational discourse : collection of scientific works / heads. ed. O. P. Kyvlyuk*. Kyiv : Scientific and Information Agency “Science-Technology-Information”. LLC. 2023. 44 (4–6). 7–22.

Svyridenko, D. B. (2014). Metaanthropology as a methodology for studying the phenomenon of academic mobility. *Culture and modernity*. 1. 9–13.

Frankl, V. (2016). Man in Search of True Meaning: A Psychologist in a Concentration Camp. Trans. from English O. Zamoyska. Kharkiv : Book Club “Family Leisure Club”. 160.

Fukuyama, F. (2020). Identity. The need for dignity and the politics of resentment. Trans. from English T. Sakhno. Kyiv : *Nash Format*. 192.

Furst, M., Trinks, Y. (2020). Philosophy. Trans. with him V. Kebuladze. 2nd edition Kyiv : *Spirit and letter*. 544.

Khamitov, N. V. (2015). Philosophical anthropology as meta-anthropology: meta-theory of socio-humanitarian knowledge and philosophy of everyday, marginal and meta-marginal existence of man. *Problems of social work: philosophy, psychology, sociology*. 2. 27–41.

Khamitov, N. V. (2018). Philosophical anthropology: current problems. From theoretical to practical turn. Monograph. Kyiv : KNT. 394.

Harari, Y. N. (2016). Man is intelligent. The history of mankind from the past to the future. Trans. from English Kharkiv : Book Club “Family Leisure Club”. 544.

Hales, K. N. (2013). How we became posthuman. Virtual bodies in cybernetics, literature and informatics. Trans. from English. Kyiv : Nika Center. 426. (Series “Changing Paradigms”).

Scheler, M. (2009). Man’s Place in Space. Philosophy : textbook (from the origins to the present): education. Manual Under the editorship L. Huberskyi. Kyiv : Knowledge. 261–269.

VALENTYNA, VORONKOVA – Doctor of Philosophy (D.Sc.),
Professor, Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine,
Head of the Department of Management of Organizations and Project Management,
Engineering educational and scientific Institute named after Y. M. Potebnya
of Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: valentinavoronkova236@gmail.com
ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-0719-1546>

VITALINA, NIKITENKO – Doctor of Philosophy (D.Sc.),
Professor of the Department of Management and Administration, Y. M. Potebnya
Engineering Education and Scientific Institute
of Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: vitalina2006@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

PROBLEMS OF HUMAN TRANSFORMATION IN THE CONTEXT OF TRANSHUMANISM: METHODOLOGY OF DIGITAL ANTHROPOLOGY

Abstract

In the article is attempt to analyze human transformation problem in the transhumanism context and the digital anthropological methodology. This concept includes the concept of the cyborg and related issues of Internet anthropology. In the information society, a paradigm shifts in the reconstruction of human subjectivity took place, in the context of which the cyborg as a “cybernetic organism” came to the fore. The purpose of the article is to conceptualize human transformation in the transhumanism and the methodological context of digital anthropology. **The object of research** is the transformation of a person as a social phenomenon in the transhumanism context. **The subject of research** is the meta-anthropological human transformation discourse (methodology) in transhumanism concept. We supplement the meta-anthropological concept by Nazip Vilenovich Khamitov with the concept of digital anthropology, which is relevant for the 21st century. Most anthropologists who use the term “digital anthropology” have in mind online and Internet technologies. The more comprehensive study of technology and interpersonal relationships may relate to the other anthropological research areas, such as cyborg anthropology. Network anthropological discourse is the application of traditional ethnographic research methods in the informative social context, that moves the researching field from offline to online, mediated by the Internet. The cyborg metaphor offers a new human ontology understanding way. As a researching result, human transformation problems in the context of transhumanism were analyzed; the anthropological image of the cyborg as a post-human endowed with a “cybernetic organism” was revealed; the peculiarities of digital (cyborg anthropology, internet anthropology) anthropology as components of meta-anthropology are revealed; 4) the new subjectivity characteristics of the hybrid person in the postmodernist discourse are presented. Confronting the cyborgification of people may be the key to understand the human subjectivity reconstruction and the correspond social and cultural changes in the media

age. Using the cyborg-anthropological concept can deepen the understanding of meta-anthropology and community one as a new scientific paradigm dreamed by Thomas Kuhn.

Key words: human transformation, transhumanism, cyborgs, digital anthropology.

© The Author(s) 2023

This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 25.07.2023

Accepted date 15.08.2023

Published date 25.08.2023

How to cite: Воронкова Валентина, & Нікітенко Віталіна. Проблема трансформації людини у контексті трансгуманізму: методологія цифрової антропології. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”. 2023. 16 (93). P. 9–17.

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-16-93-01>